

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 17 FEBRUARIE 1976¹

Rewe-Zentrale des Lebensmittel-Großhandels GmbH
împotriva
Hauptzollamt Landau/Pfalz
(Cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare formulată de Finanzgericht
Rheinland-Pfalz)

„Monopolul german asupra alcoolului”

Cauza 45/75

În Cauza 45/75,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Finanzgericht Rheinland-Pfalz pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

REWE-ZENTRALE DES LEBENSMITTEL-GROSSHANDELS GMBH, Köln,

și

HAUPTZOLLAMT LANDAU/PFALZ,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 37 alineatul (1) și a articolului 95 alineatul (1) din Tratatul CEE,

CURTEA,

constituită din R. Lecourt, președinte, H. Kutscher și A. O’Keeffe, președinți de cameră, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen și A. J. Mackenzie Stuart, judecători,

avocat general: G. Reischl

grefier: A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Întrucât, prin ordonanța din 10 aprilie 1975, primită la grefa Curții la 12 mai 1975, Finanzgericht Rheinland-Pfalz a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, diferite întrebări privind interpretarea articolului 37 alineatul (1) și a articolului 95 alineatul (1) din Tratatul CEE;

¹Limba de procedură: germana.

întrucât aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între un importator de vermut italian și administrația vamală a Republicii Federale Germania, cu privire la compatibilitatea cu aceste dispoziții a accizei percepute în Republica Federală Germania asupra alcoolului importat, cunoscută sub numele de „Monopolausgleich”;

2 întrucât, în conformitate cu legislația federală referitoare la monopolul asupra alcoolului (Gesetz über das Branntweinmonopol), alcoolul etilic de origine agricolă sau neagricolă trebuie să fie vândut administrației monopoliste, la un preț fixat de autoritate și, revândut de aceasta după prelucrare, la prețuri care diferă în funcție de scopul revânzării, determinate, de asemenea, de autoritățile publice;

întrucât prețul la care aceste alcooluri sunt revândute includ contravaloarea alcoolului, sumă destinată acoperirii costurilor monopolului, inclusiv costurile de prelucrare, de depozitare și costurile administrative și taxa cunoscută sub numele de „Branntweinsteuer”;

întrucât, în ceea ce privește alcoolurile destinate consumului uman, costurile numite costuri de monopol includ, de asemenea, o componentă de preț destinată compensării pierderilor administrației monopolului prin vânzarea anumitor alcooluri, destinate altor utilizări, la un preț mai mic decât cel de revânzare;

3 întrucât, în conformitate cu articolul 76 din legea menționată anterior, alcoolurile de proveniență internă, în special cele produse din cereale și anumite fructe, sunt scutite de obligația de a vinde monopolului;

întrucât, așadar, situația care a determinat apariția litigiului se caracterizează prin existența unui monopol național asupra cumpărării și comercializării unui produs, dar care nu acoperă, totuși, decât o parte a producției naționale a acestuia, cealaltă parte fiind cumpărată și comercializată de către sectorul privat;

4 întrucât alcoolurile scutite de obligația de furnizare către monopol fac obiectul unei taxe numite „Branntweinaufschlag” egală cu diferența dintre prețul de bază al alcoolului de monopol și prețul său de vânzare normal și care, din acest motiv, conține, în plus față de taxa pe alcool (Branntweinsteuer), o contribuție la costurile de monopol în sumă egală cu cea impusă asupra alcoolului de monopol;

întrucât această contribuție, denumită „Branntweinaufschlagspitze”, și care este egală cu „costurile de monopol” încorporate în prețul de vânzare al alcoolului de monopol destinat consumului uman, este totuși redusă cu o sumă forfetară (21 DM în momentul producerii evenimentelor care au dus la apariția litigiului din acțiunea principală), reprezentând suma medie a costurilor economisite de administrația monopolului prin netaxarea acestor alcooluri;

întrucât suma astfel obținută este în continuare redusă în proporții care variază între 5% și mai mult de 100% din prețul de bază (Branntweingrundpreis) în cazul alcoolurilor provenite din distilării cu o producție mică sau mărită progresiv, în funcție de producția anuală, în cazul distilărilor care produc importante cantități de alcool;

întrucât impunerea unei părți a costurilor administrative asupra alcoolurilor scutite de obligația de a vinde monopolului reflectă dorința legiuitorului național ca aceste costuri ale monopolului să

fie suportate de consumatorii alcoolurilor de proveniență internă, atât cele scutite de obligația de a vinde monopolului, cât și cele comercializate de administrație;

întrucât, pe cale de consecință, „Branntweinaufschlagspitze” este alocată administrației monopolului, pentru care constituie o resursă financiară;

5 întrucât alcoolurile și băuturile spirtoase importate – ultimele în funcție de tăria alcoolică – fac obiectul unei taxe denumite „Monopolausgleich” și care include, în afară de impozitul pe alcoolurile de monopol (Branntweinsteuer), o suprataxă care corespunde sumei care, în prețul de vânzare al alcoolului de monopol, este destinată acoperirii „costurilor de monopol” menționate;

întrucât această suprataxă, denumită „Monopolausgleichspitze” nu contribuie la finanțarea monopolului ci, la fel ca și „Monopolausgleich” a cărei componentă este, la finanțarea bugetului general de stat, perceperea sa, conform afirmațiilor Guvernului Republicii Federale Germania, are ca scop restabilirea egalității condițiilor de concurență dintre spirtoasele și băuturile spirtoase importate și spirtoasele și băuturile spirtoase produse intern, fabricate din alcooluri scutite de obligația de a vinde monopolului;

întrucât, mai mult, în cursul procedurii orale, Republica Federală Germania a declarat „indirect, această protecție permite finanțarea monopolului, deoarece, fără perceperea acestei marje (Spitze), alcoolul de producție internă nu ar putea fi grevat de la plata costurilor de funcționare a monopolului”;

întrucât, cu toate acestea, spre deosebire de practica scutirii alcoolului de producție internă, această sumă nu se reduce cu un coeficient forfetar, nici nu se reduce sau se mărește progresiv, ci se stabilește o singură dată, iar suma astfel stabilită constituie, prin urmare, plafonul pentru creșterea progresivă a Branntweinaufschlag;

întrucât, cu toate acestea, Guvernul Republicii Federale Germania a atras atenția că, cel puțin în ceea ce distileriile „sub sigiliu” care produc spirtoase din fructe, creșterea progresivă a sumei din Branntweinaufschlag ar avea drept efect faptul că Branntweinaufschlag și Monopolausgleich ar atinge același nivel în cazul alcoolurilor provenite din distilării care produc mai mult de 330 hl pe an, ceea ce ar fi cazul pentru 95% din producție;

6 întrucât, fiind vorba despre o impunere care se aplică atât asupra produselor importate, cât și asupra produselor de proveniență internă similare, în contextul ajustării monopolului de natură comercială, compatibilitatea acestei taxe litigioase cu articolele 95 și 37 este în discuție și face, de altfel, obiectul contestației depuse în fața instanței naționale;

Întrucât este necesar să se răspundă întrebărilor adresate de instanța națională având în vedere elementele anterioare;

7 întrucât este necesar să se analizeze, mai întâi, întrebările referitoare la interpretarea articolului 95 alineatul (1) din tratat și, apoi, cele referitoare la articolul 37;

Cu privire la articolul 95 alineatul (1)

8 întrucât prin prima întrebare se dorește să se afle dacă articolul 95 alineatul (1) conferă, până la sfârșitul perioadei de tranziție, resortisanților statelor membre drepturi pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

9 întrucât, după cum s-a pronunțat Curtea în Hotărârea sa din 16 iunie 1966 în Cauza 57/65 (Lütticke, Rec. 1966, p. 304), această dispoziție produce efecte directe și creează pentru resortisanți drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

10 întrucât prin a doua întrebare se dorește să se afle dacă perceperea, în momentul importării vermului italian, a părții din „Monopolausgleich” denumită „Monopolausgleichspitze”, încalcă articolul 95 alineatul (1), în măsura în care nu are drept funcție compensarea, prin intermediul unei taxe, a impozitului pe produsele interne comparabile, ci compensarea propriilor costuri ale administrației monopolului național;

11 întrucât, în temeiul articolului 177 din tratat, deși Curtea nu trebuie să se pronunțe cu privire la compatibilitatea dintre normele de drept intern și dispozițiile de drept comunitar, are, pe de altă parte, competența de a furniza instanței naționale toate elementele de interpretare relevante din dreptul comunitar care să permită acestuia să se pronunțe cu privire la această compatibilitate.

12 întrucât, în conformitate cu articolul 95 alineatul (1) din tratat, „niciun stat membru nu aplică, direct sau indirect, produselor altor state membre impozite interne de orice natură mai mari decât cele care se aplică, direct sau indirect, produselor naționale similare”;

întrucât implementarea acestei dispoziții implică aplicarea unor criterii care să permită recunoașterea existenței sau a absenței acestei similitudini;

întrucât nu este suficient, în acest sens, pentru a se aplica interdicția de la articolul 95 alineatul (1), ca o materie primă – de exemplu, alcoolul – să se regăsească în două produse, chiar dacă taxa se calculează în totalitate sau parțial, în funcție de această materie primă, ci este necesară compararea impunerilor asupra produselor care, în același stadiu de producție sau de comercializare, prezintă, din punctul de vedere al consumatorilor, proprietăți similare și răspund aceluiași nevoi;

întrucât faptul că produsul național și produsul importat sunt sau nu clasificate la aceeași poziție din tariful vamal comun constituie, în acest sens, un element important pentru evaluare;

13 întrucât rezultă că atunci când într-un stat membru alcoolul etilic face obiectul unui regim special cu efecte fiscale speciale, în sensul articolului 95, produsul similar este alcoolul etilic importat;

întrucât, pe de altă parte, dacă produsul importat, chiar dacă este pe bază de alcool etilic, este o băutură spirtoasă, impozitul care trebuie plătit pentru acesta trebuie comparat cu nivelul impunerii asupra produselor naționale similare;

întrucât, în absența unui produs intern specific similar, interdicția de a opera discriminări prevăzută la articolul 95 este îndeplinită dacă impozitul pe produsul importat corespunde impozitului intern, de aceeași natură și de același nivel;

14 întrucât egalitatea dintre nivelul impunerilor în ceea ce privește produsul național și produsul importat, prevăzută de articolul 95, este valabilă independent de efectul factorilor, alții decât cei fiscali, asupra prețului de revânzare al produselor comparate;

întrucât, în special, domeniul de aplicare al acestui articol nu poate fi extins astfel încât să permită orice formă de compensare între impozitul aplicat produselor importate și o taxă de natură diferită, de exemplu de natură economică, aplicată produsului intern similar;

întrucât, cu toate acestea, nu este același caz atunci când produsul importat și produsul similar fac, și unul și altul, în aceeași măsură, obiectul unui impozit publice stabilite și fixate, ca sumă, de către autoritatea publică, fie și în cazul în care o parte din taxa pe produsul național este, prin urmare, destinată finanțării unui monopol de stat, în timp ce taxa pe produsul importat este percepută în beneficiul bugetului general de stat;

15 întrucât, pe de altă parte, articolul 95 alineatul (1) este încălcat în cazul în care impozitul pe produsul importat și cel aplicat produsului național similar sunt calculate în mod diferit, ceea ce duce, numai în anumite cazuri, la impozite superioare celor pentru produsul importat;

întrucât împotriva acestei constatări nu se poate susține că, dacă produsului importat i se aplică un tarif forfetar, în timp ce produsului național i se aplică o grilă degresivă sau progresivă, deoarece, în primul caz, nu s-ar putea desfășura verificările necesare;

întrucât, în fapt, dacă nu este posibil să se stabilească impozite similare degresive sau progresive pentru produsele interne și cele importate, este în orice caz posibil, pentru a respecta interdicția privind discriminarea prevăzută de articolul 95, să se aplice celor două produse același impozit forfetar sau fix;

întrucât, prin urmare, această conexiune între condițiile de impunere a fost sugerată de Comisie în recomandarea sa adresată guvernului german la 22 decembrie 1969, dar acesta nu a dat curs recomandării primite;

16 întrucât, în temeiul articolului 95, impunerea aplicată celor două produse trebuie să fie egală, fără a fi necesară luarea în considerare a efectului acestei impunerii asupra prețului final al celor două produse, interne și importate;

17 întrucât, prin urmare, răspunsul la a doua, a treia și a patra întrebare, în măsura în care se referă la interpretarea articolului 95 alineatul (1), este că această dispoziție trebuie să fie interpretată în sensul că se interzice aplicarea unui impozit asupra produsului importat folosind un mod de calcul sau metode diferite, cum ar fi o sumă uniformă într-un caz și o sumă progresivă în altul, de cele folosite pentru calculul impozitului pe produsul național similar, ajungându-se la sume superioare pentru produsul importat, chiar dacă această diferență nu s-ar realiza decât într-un număr mic de cazuri și nu este necesar să se ia în considerare efectul eventual diferit al acestor impunerii asupra prețului final al celor două produse;

întrucât, pe de altă parte, articolul 95 alineatul (1) nu interzice aplicarea aceleiași taxe produsului importat și produsului național similar, chiar dacă o parte din taxa pe produsul național este destinată finanțării unui monopol de stat, în timp ce taxa pe produsul importat este încasată de bugetul general de stat;

Cu privire la articolul 37 alineatul (1)

18 întrucât întrebările referitoare la articolul 37 vizează, în esență să se afle dacă „Monopolausgleich”, în măsura în care include „Spitze”, calculată după cum s-a indicat, nu încalcă articolul 37 din tratat;

19 întrucât se pare că după ce s-a constatat că articolul 95 din tratat nu interzice impuneri fiscale de tipul celei aflate în litigiu, cu condiția ca acestea să se aplice în aceeași măsură atât produsului intern, cât și produsului similar importat, nu mai este necesar să se răspundă la întrebările referitoare la interpretarea articolului 37, aceste întrebări fiind adresate pentru a se verifica dacă articolul 37 permite, ca *lex specialis*, în cazul unui monopol, o derogare de la interdicția prevăzută la articolul 95;

20 întrucât, cu toate acestea, prin aceste întrebări se poate, de asemenea, încerca să se afle dacă, și în cazul în care este adus la același nivel cu Branntweinaufschlag, Monopolausgleich nu încalcă prevederile articolului 37 din tratat în sensul că, având drept scop, cel puțin parțial, dacă nu cel puțin în mod indirect, compensarea costurilor monopolului, constituie o discriminare în ceea ce privește condițiile de aprovizionare și de comercializare;

21 întrucât faptul că o măsură națională îndeplinește cerințele articolului 95 nu implică faptul că este valabilă în ceea ce privește alte dispoziții din tratat, cum ar fi articolul 37;

întrucât, prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebările referitoare la interpretarea articolului 37;

22 întrucât prin prima întrebare se dorește să se afle dacă articolul 37 alineatul (1) conferă, de la sfârșitul perioadei de tranziție, resortisanților drepturi pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

23 întrucât articolul 37 alineatul (1), după ce specifică faptul că, în perioada de tranziție, statele membre restructurează treptat monopolurile naționale cu caracter comercial, enunță principiul director în materie, dispunând excluderea, până la încheierea acestei perioade, „oricărei discriminări între resortisanții statelor membre” cu privire la condițiile de aprovizionare și desfacere a produselor care fac obiectului monopolului în anumite state membre;

24 întrucât interzicerea oricărei discriminări cu privire la condițiile de aprovizionare și desfacere a mărfurilor produse sau comercializate de către resortisanții diferitelor state membre constituie în domeniul de aplicare al tratatului un principiu fundamental care, prin însăși natura sa, are o legătură directă cu situația economică și juridică a resortisanților;

întrucât, în condițiile în care face trimitere la un ansamblu de dispoziții aplicate efectiv resortisanților, această normă poate, în esență, să fie invocată în mod direct de către resortisanți;

întrucât interzicerea, de la sfârșitul perioadei de tranziție, a oricărei discriminări în acest domeniu constituie o obligație cu un rezultat precis, a cărei executare trebuie să fie facilitată, dar nu și condiționată, de caracterul treptat al ajustărilor prevăzute;

întrucât, în acest sens, este de menționat că, în conformitate cu articolul 37 alineatul (3), ritmul măsurilor de restructurare trebuie adaptat la eliminarea restricțiilor cantitative pentru aceleași produse;

întrucât dispozițiile tratatului care impun statelor membre ca până la sfârșitul unei anumite perioade să elimine orice discriminare devin direct aplicabile chiar dacă, după expirarea acestei perioade, obligația nu a fost îndeplinită;

întrucât, la expirarea acestei perioade, obligația nu mai este supusă niciunei alte condiții, nici nu necesită, în execuția sau în ceea ce privește efectele, intervenția niciunui act, fie din partea Comunității, fie din partea statelor membre și este, prin esența sa, susceptibilă să creeze resortisanților drepturi pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

întrucât termenul acordat statelor membre pentru restructurarea treptată a monopolurilor naționale, în sensul că până la sfârșitul perioadei de tranziție trebuie asigurată excluderea oricărei discriminări, are drept scop facilitarea creării de situații noi compatibile cu norma și, după expirarea sa, nu poate constitui un obstacol în aplicarea acesteia;

25 întrucât prin a doua întrebare se dorește să se afle dacă perceperea părții din „Monopolausgleich”, denumită „Monopolausgleichspitze”, în momentul importării vermutului italian, încalcă principiile prevăzute la articolul 37 alineatul (1), în măsura în care nu are drept funcție compensarea, prin intermediul unei taxe, a impozitului pe produsele interne comparabile, ci compensarea propriilor costuri ale administrației monopolului național;

26 întrucât articolul 37 alineatul (1) nu se referă exclusiv la restricțiile cantitative, ci interzice, după expirarea perioadei de tranziție, orice discriminare în condițiile de aprovizionare și de comercializare între resortisanții statelor membre;

întrucât rezultă că aplicarea sa nu se limitează la importurile și exporturile care fac obiectul direct al monopolului, ci se extinde și asupra oricărei acțiuni legate de existența acestuia și care influențează comerțul dintre statele membre al anumitor produse, fie că acestea fac sau nu obiectul monopolului și vizează de asemenea impunerile care creează discriminări ale produselor importate, în raport cu produsele naționale care fac obiectul monopolului;

întrucât, mai mult, această interpretare corespunde interdicției prevăzute la articolul 95 alineatul (1), conform căreia niciun stat membru nu aplică produselor altor state membre impozite interne de natură să protejeze indirect alte produse;

întrucât din considerentele anterioare rezultă că obligația la plata unei contribuții la costurile de monopol numai produsul importat este, în principiu, un fapt incompatibil cu interdicția prevăzută la articolul 37 alineatul (1);

27 întrucât, cu toate acestea, nu este același caz atunci când produsul importat și produsul similar fac, și unul și altul, în aceeași măsură, obiectul unei taxe publice stabilite și fixate, ca sumă, de către autoritatea publică, fie și în cazul în care o parte din taxa pe produsul național este, prin urmare, destinată finanțării unui monopol de stat, în timp ce taxa pe produsul importat este încasată de bugetul general de stat;

întrucât, în fapt, nu există o discriminare în sensul articolului 37 în cazul în care produsul importat face obiectul aceluiași condiții cu cele pe care le are produsul național similar care face obiectul monopolului;

întrucât, pe de altă parte, atât articolul 95, cât și articolul 37 sunt încălcate în cazul în care taxa impusă asupra produsului importat diferă de cea impusă asupra produsului național similar care face direct sau indirect obiectul monopolului;

întrucât răspunsul la întrebare este că articolul 37 alineatul (1) trebuie să fie interpretat în sensul că discriminarea cu privire la condițiile de aprovizionare și de comercializare la care face referire include obligarea la plata unei contribuții a produsului importat, fie și sub forma unui impozit, dar această dispoziție nu interzice impunerea în mod similar a unei taxe asupra produsului importat și asupra produsului național similar, chiar dacă taxa impusă produsului din urmă este, parțial, destinată finanțării monopolului în timp ce taxa aplicată asupra produsului importat este încasată de bugetul general de stat;

28 întrucât, la sfârșitul dezbaterilor, reclamanta din acțiunea principală a solicitat redeschiderea acestora, invocând faptul că răspunsurile date de către Guvernul Republicii Federale Germania și de către Comisia la o întrebare adresată în Cauza 91/75 (Hauptzollamt Göttingen/Miritz) ar putea influența hotărârea Curții;

29 întrucât, cu toate acestea, răspunsurile referitoare la existența unui sistem așa-zis „de egalizare a prețurilor” în cadrul monopolului german asupra alcoolului nu aduc, în niciun caz, elemente decisive pentru interpretarea dreptului comunitar în răspunsul la întrebările adresate de instanța națională în cauza de față;

întrucât, prin urmare, Curtea nu consideră necesară redeschiderea dezbaterilor.

Cu privire la cheltuielile de judecată

30 Întrucât cheltuielile efectuate de către Republica Federală Germania și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;

întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura în fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Finanzgericht Rheinland-Pfalz, prin ordonanța din 10 aprilie 1975, hotărăște:

1) Articolul 95 alineatul (1) produce efecte directe și creează pentru resortisanți drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze.

2) Articolul 95 alineatul (1) trebuie să fie interpretat în sensul că se interzice aplicarea unui impozit asupra produsului importat folosind un mod de calcul sau metode diferite, cum ar

fi o sumă uniformă într-un caz și o sumă progresivă în altul, de cele folosite pentru calculul impozitului pe produsul național similar, ajungându-se la sume superioare pentru produsul importat, chiar dacă această diferență nu s-ar realiza decât într-un număr mic de cazuri. Nu este necesar să se ia în considerare efectul eventual diferit al acestor impuneri asupra prețului final al celor două produse.

3) Articolul 95 alineatul (1) nu interzice aplicarea aceleiași taxe produsului importat și produsului național similar, chiar dacă o parte din taxa pe produsul național este destinată finanțării unui monopol de stat, în timp ce taxa pe produsul importat este încasată de bugetul general de stat.

4) Articolul 37 alineatul (1) poate conferi resortisanților drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze.

5) Articolul 37 alineatul (1) trebuie să fie interpretat în sensul că discriminarea cu privire la condițiile de aprovizionare și de comercializare la care face referire include obligarea la plata unei contribuții a produsului importat, fie și sub forma unui impozit dar această dispoziție nu interzice impunerea în mod similar a unei taxe asupra produsului importat și asupra produsului național similar, chiar dacă taxa impusă produsului din urmă este, parțial, destinată finanțării monopolului în timp ce taxa aplicată asupra produsului importat este încasată de bugetul general de stat.

Lecourt
Donner

Kutscher
Mertens de Wilmars

O'Keeffe
Sørensen

Mackenzie Stuart

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 17 februarie 1976.

Grefier
A. Van Houtte

Președinte
R. Lecourt